

MOLIYAVIY SEKTORDA SUN'IY INTELEKTNING O'RNI VA UNING MOLIYA SEKTORIGA TA'SIRI

Suyarov Zokirjon Ergashevich

Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti Andijon fakulteti

“Mutaxassislik, ijtimoiy-gumanitar va aniq fanlar”

kafedrası katta o'qituvchisi

Bahriddinov Ulugbek Bahridin o'g'li

Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti

Andijon fakulteti talabasi

Annotatsiya. Ushbu maqola moliyaviy sektorda sun'iy intellektning o'rni va uning moliya sektoriga ta'sirini tahlil qiladi. Sun'iy intellekt yordamida moliya sektoridagi muammolarni hal qilish va xizmatlari sifatini yaxshilash orqali xarajatlarni optimallashtirish va aholiga qulayliklar yaratish yo'llarini muhokama qiladi.

Kalit so'zlar: Sun'iy intellekt, moliya sektori, iqtisodiy jinoyat, pul oqimlari.

Moliya sektori keng va murakkabdir. U tijoriy banklar va investitsiyalarni boshqarishdan tortib sug'urta va buxgalteriya hisobigacha barchasini o'z ichiga oladi. Sun'iy intellekt moliya sektoridagi ish samaradorligini oshirish va xarajatlarni kamaytirish uchun bir qator yo'llarni taqdim etadi.

Sun'iy intellekt tizimi - bu ma'lum bir fan sohalari bilan bog'liq muammolarni hal qilishga qodir bo'lgan, bilimlari intellektual tizim xotirasida saqlanadigan dasturiy-apparat majmuasi. Bunday tizim vaziyatni tahlil qilish va muayyan maqsadlarga erishish uchun muayyan darajadagi avtonomiya bilan harakatlarni amalga oshirishda oqilona xatti-harakatni namoyish etadi.[1] Ushbu texnologiya moliyaviy xizmatlarda mijozlarga xizmat ko'rsatish vazifalarini avtomatlashtirishdan tortib, iqtisodiy jinoyat aniqlash va oldini olishgacha turli usullarda qo'llaniladi.

So'nggi yillarda sun'iy intellekt elektron tijorat va onlayn tranzaksiyalarning ko'payishi tufayli jadal o'sib borayotgan kredit kartalaridagi firibgarlikning oldini olmoqda. Firibgarlikni aniqlash tizimlari mijozlarning xulq-atvori, joylashuvi va sotib olish odatlarini tahlil qiladi va biror narsa shubhali tuyulsa va belgilangan xarajatlar sxemasiga zid bo'lsa, xavfsizlik mexanizmini ishga tushiradi.

Hozirgi kunda moliyaviy sektorda sun'iy intellekt bajarayotgan xizmatlar:

Bashoratli modellar - banklarga firibgarlikni sodir bo'lishidan oldin aniqlashga yordam beradi va mijozlarning kredit to'lashga qobiliyatini, to'lovga layoqatsizlik ehtimolligini aniqlaydi.

Bozorni o'rganish - bozor o'zgaruvchanligini bashorat qiladi va shunga mos ravishda qisqa fursatda qarorlar qabul qilish imkonini beradi.

Ovozli va yozma ma'lumotlarni qayta ishlash – mijozlar yo'llagan so'rovlarga javob beradi va talablarini tranzaktsiyalar bilan bog'liq bo'lgan buyruqlarni bajarishi mumkin.

Mijozlarni o'rganish - mijozlarning xohish-istaklarini o'rganadi va shunga mos ravishda mahsulotlarni taklif qiladi.

Sun'iy intellektning moliya sektoridagi ma'lumotlarni saqlash – mijozlarning barcha moliyaviy xatti-harakatlarini saqlab qoladi, tahlil qiladi shunga asosan mijozlarga maslahatlar beradi va kelajakdagi xatti-harakatlarini bashorat qiladi. Sun'iy intellekt aniq investorning qisqa va uzoq muddatli maqsadlariga qarab eng kuchli portfellar bo'yicha tavsiyalarni jamlaydi. Bundan tashqari, kredit mutaxassislariga asoslangan qarorlar qabul qilishlari uchun zarur bo'lgan ma'lumotlarni taqdim etadi.[2]

Xarajatlarni kamaytirish – ko'plab ish soatlarini talab qiladigan va ish haqini oshirib yuboradigan turli xil oddiy, ko'p vaqt talab qiladigan, takroriy vazifalarni avtomatlashtirish orqali sun'iy intellekt moliyaviy institutlarga xarajatlarni optimallashtirishga, inson yo'l qo'yishi mumkin bo'lgan xatolarni yo'qotish orqali samaradorlikni oshirishga va yuqori qiymatli faoliyatga e'tibor qaratishga yordam beradi.

Operatsion samaradorligini oshirish - sun'iy intellekt moliyaviy hujjatlardagi xatolarni aniqlash, kreditni tasdiqlash jarayonini tezlashtirish va pul chiqib ketishini himoya qilishga yordam beradi. Shuningdek, pul va investitsiyalar oqimini boshqarish va tartibga solish hamda korxonalar va jismoniy shaxslarga muhim xizmatlarni taqdim etadi. Moliyaviy sektor raqobatchilardan oldinda bo'lish va mijozlarning doimiy o'zgaruvchan ehtiyojlarini qondirish uchun doimo rivojlanib boradi va innovatsiyalar kiritadi.[3]

Nazorat qilish – davlat korxonalari, nodavlat, tijoriy va notijoriy tashkilotlar, xususiylarining moliyaviy hisobotlarini shaffofligini ta'minlaydi, texnik va inson omili aralashuvi orqali yo'l qo'yilgan xatolarni aniqlash va tez fursatda bartaraf etish imkonini beradi. Bu orqali soliqlar va barcha majburiy to'lovlar to'liq va tez tushishini ta'minlaydi.

Xulosa qilib aytganda, sun'iy intellekt yaratilishi beshinchi sanoat inqilobini boshlab berdi va barcha sohalarida qo'llash, tatbiq qilish orqali yuqori sifatli xizmatlar taklif qilinmoqda. Sun'iy intellektning rivojlanib borishi ko'plab moliyaviy operatsiyalrdagi xatoliklar, iqtisodiy muammolarni ko'rsatib berish va xato-kamchiliklarni to'g'irlash imkonini bermoqda. Moliyadagi sun'iy intellekt an'anaviy bank jarayonlarini soddalashtirish va yaratilgan ma'lumotlarni chuqurroq ochish

orqali butun sanoatni modernizatsiya qilmoqda, investitsiyalar qanday va qayerda amalga oshirilishini belgilashga yordam bermoqda. Sun'iy intellekt, shuningdek, real vaqt rejimida kreditni tasdiqlash va firibgarlikdan himoya qilish va kiberxavfsizlikni o'z ichiga olgan tezroq, kontaktsiz aloqalarni yaratish orqali mijozlar jalb etadi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. I.A. Filipova. "Sun'iy intellektni huquqiy tartibga solish". Ma'ruza kursi-Samarqand 2022
2. Edward Tsang. "AI for Finance", 2023
3. Susanne Chishti, Shân M. Millie, Ivana Bartoletti, Anne Leslie. "The AI Book: The Artificial Intelligence Handbook for Investors, Entrepreneurs and FinTech Visionaries", 2020.